MÁSODIK FEJEZET
Tanulási és tanítási stílusok

Kivonat

A diszlexia nem rendellenesség, hanem az átlagtól különböző gondolkodásmód egy fajtája, amelynek vannak mind előnyei, mind hátrányai. Sajátos jellege okán azonban sok szempontból problémát jelent az a tanulási stílus, amellyel a diszlexiások hatékonyan tudnának tanulni. Ugyanazon tanulási feltételek, alapelvek és instrukciók beválhatnak az egyik embernél, de gátolhatják a másikat.

Ahogyan mindenkinek különbözőek az arcvonásai, amelyek meghatározzák külső megjelenését, ugyanúgy minden embernek az agya is különbözőképpen huzalozott, és így a létrejövő kapcsolódások eredményeképpen eltérő területeken jelentkeznek erősségek és gyengék, amelyek meghatározzák azt, ahogyan gondolkodunk és ahogyan tanulunk. Meghatározzák a tanulási stílusunkat.

Tartalom

2.1 Bevezetés

2.2 Tanulási stílus

2.3 Valódi és iskolai tanulás

2.4 Tanítási stílus és tanulói preferenciák

2.5 Az átlátás tanítása

2.6 Összefoglalás és esettanulmány

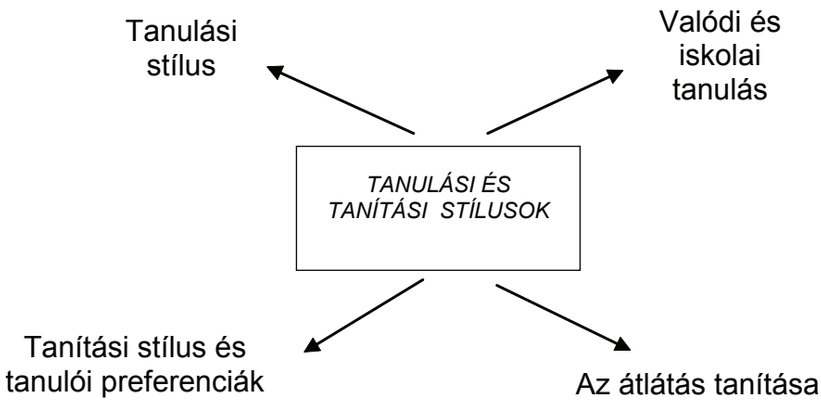

2.1 Bevezetés

Többé nem a jövő, hanem már a jelen, hogy csak úgy lehet munkához jutni és jobb színvonalon élni, ha folyamatos tanulással képesek vagyunk követni a gyorsan zajló változásokat. A munkavállalók közül előnyben részesülnek azok, akik képesek fejlődni továbbképzéseken, és képesek megfelelni az újabb és újabb kihívásoknak.

Az akár rövid, akár hosszabb szakmai továbbképzések és a folyamatos önképzés állandó tanulással és vizsgákra való felkészüléssel jár.

A diszlexia olyan specifikus tanulási zavar, amelynél a legfőbb tüneteket az olvasási készség elsajátításabeli nehézségei jelentik. Ugyanakkor felnőttkorban nem pusztán az olvasászavar miatt jelent hátrányt. A lassú olvasás, a szövegértési nehézségek és a gyenge kézírás és helyesírás mellett a hiányos tanulási készség jellemző. Az élethosszig tartó tanulás valódi kihívás és nehézség a diszlexiásnak, sajátosságai és egyes gyenge képességei, valamint gondolkodásmódja miatt.

Az emberek több dologban különböznek. Többek között abban is, hogy miként tudnak megfelelően tanulni. Mindenki számára hasznos, ha ismeri az egyes tanulási stílusokat, mivel ez segíti a számára legmegfelelőbb módszerek és körülmények felfedezésében. A tanítás során figyelembe kell venni a tanulók sokféleségét. Az iskola feladata, hogy tanulni tanítsa a diákokat, hogy felfedezzék, milyen területen, és miként tudnak hatékonyan dolgozni. Ez a tudás egész életre megalapozza a fejlődésüket.

Manapság azonban a gyerekeket nem tanítják tanulni. Így ez mindenki számára külön egyéni feladat marad. A diszlexiások az iskolában csak azt látják, hogy a tanulás nem nekik való. Ez azonban egyáltalán nem igaz. Pontosan olyan hatékonyak tudnak lenni a tanulásban, mint akárki más. Nem abban térnek el, hogy milyen szintűek a tanulási képességeik, hanem abban, hogy milyen jellegűek. Emiatt a többségre szabott tanítás számukra nem nyújt még ötleteket, mintákat sem arra, hogyan kell tanulni.

2.2 Tanulási stílus

A tanulási stílus nem egyetlen fogalom, hanem több, egymással kapcsolatban álló elemből áll. Ezek öt csoportba sorolhatók, amint azt a túloldali ábra mutatja. Mindenkinek egyedi kombinációból áll össze tanulási stílusa. Megismeréséhez elegendő tanulási tapasztalat szükséges. Léteznek kérdőívek, amelyek segíthetnek egyik-másik jellemző azonosításában, azonban a leghasznosabb a megfigyelés és önmegfigyelés.

A diszlexiásoknak általában hasznos tanulási stílus:

A tanulási stílus fiziológiai jellemzői

- látás és mozgás; rövidebb tanulási szakaszok; evés, ivás közben

A tanulási stílus pszichológiai jellemzői

- globális, szimultán

A tanulási stílus környezeti jellemzői

- gyengébb a fény; instrumentális zene; az elrendezés nem szoros

A tanulási stílus szociológiai jellemzői

- a társas helyzetek előnyösek

A tanulási stílus érzelmi jellemzői

- kevésbé kitartó; sajátos a ritmusa; elmerül a feladatban, ha motivált

A tanulási stílus fiziológiai jellemzői:

Sokan jobban koncentrálnak, ha ehetnek, rágicsálhatnak, iszogathatnak tanulás közben.

Ez a tevékenység feszültségcsökkentő, és figyelemzavar esetén is le tudja kötni az egyén figyelmét.

Minden embernél vannak hatékonyabb időszakok a nap során, és nagyban segíthet ismerni saját ritmusunkat. A diszlexiások többsége inkább „bagoly" típusú, vagyis este tudnak jobban tanulni. Ők reggel 10 óra előtt kevéssé képesek bármi hasznos szellemi munkára. Ritkábbak a korai időszakban hatékony „pacsirták". Nekik este nem érdemes erőltetni a munkát. A tanulást egyéni igények szerint kell megszervezni.

A kevesebb több

Hatékonyabbak a rövidebb, ám intenzívebb tanulási szakaszok.

Az emberek különböznek abban, hogy melyik észlelési csatornát részesítik előnyben. Noha mindig mindegyik modalitást kihasználjuk, a tanulandó anyag és a tanuló meghatározzák, milyen arányban érdemes használni az egyes csatornákat. Három alapvető modalitást kell figyelembe venni – ezek a vizuális (látási), az auditív (hallási) és a kinesztétikus (mozgásos).

Vizuális

A vizuális tanulók a tanulók leggyakoribb típusa. Az észleléshez leginkább a szemüket használják, a megértéshez pedig a vizuális feldolgozást. Előnyben részesítik a vizuális információt, például az ábrákat és a grafikonokat, a könyvekben és az előadásokban pedig a vizuális tartalmat kedvelik. Olvasáskor inkább egy vizuális képet képzelnek maguk elé, minthogy a párbeszédről gondolkodjanak. Nagyobb

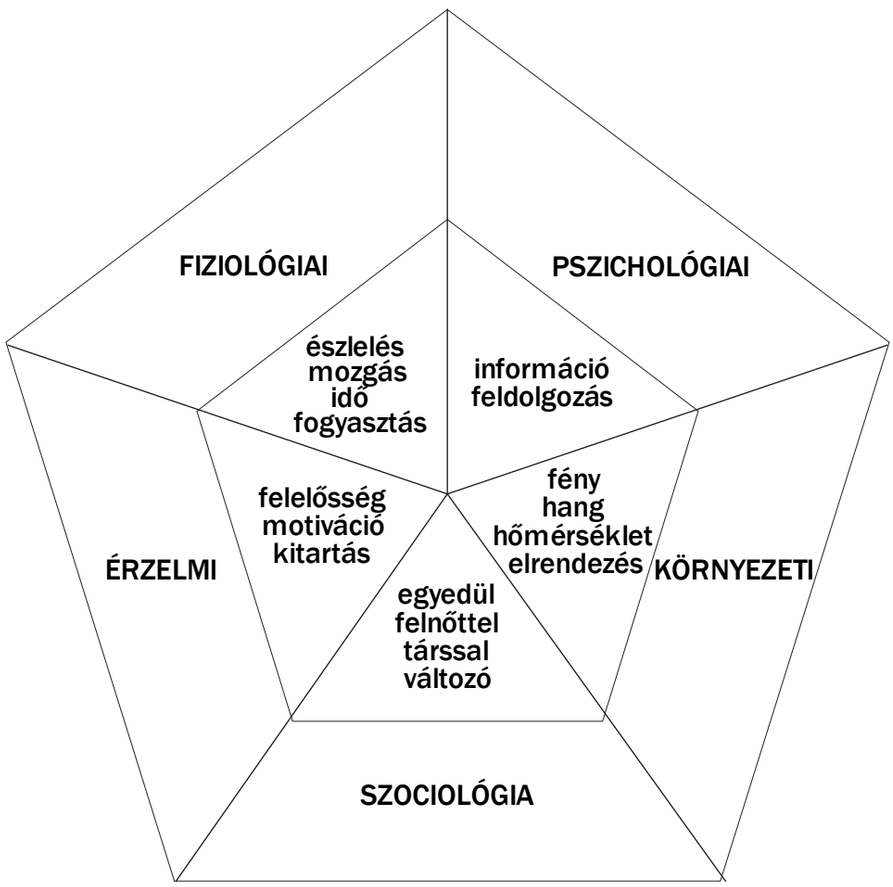

2.1 ÁBRA A tanulási stílus jellemzőinek öt csoportja (Dunn & Dunn, 1992)

valószínűséggel jegyzik meg egy szoba vizuális részleteit vagy egy arcot, de elfelejtik az ott folyt beszélgetéseket.

Ezek az egyének legjobban a vizuális ingereken keresztül tudnak tanulni. A prezentációk és a kép-orientált tevékenységek jól működnek náluk. A sok vizuális tartalommal bíró multimédiás számítógépes tevékenységek inkább bizonyulnak náluk hasznosabbnak, mint a könyvalapú tanulás. A gondolattérképek, a rövid jegyzetek és a szövegkiemelők segítenek. Fontosak az előzetes áttekintés és az utólagos átismétlés.

Auditív

Az auditív tanulók leginkább használt modalitása az auditív, hallásalapú feldolgozás. Nagyon gyorsan képesek mind a beszélt, mind az olvasott nyelvet feldolgozni. Gyakran sokat beszélnek, minthogy hangosan kell gondolkodniuk. Szeretik a zenét, emlékeznek a dalszövegekre és a beszélgetésekre. Inkább megjegyzik egy ember nevét, mint hogy hogyan néz ki.

Ezen egyének esetében a legjobbak az auditív rendszert célzó anyagok. Ide tartozik például az órákon való figyelés, az instrukciókra történő figyelés és a beszélgetésekben való részvétel. A tanulást segítheti magnókazetták hallgatása vagy ha a tanulónak mások számára kell fogalmakat elmagyaráznia. Ennek a csoportnak általában fontos az olvasás.

Kinesztétikus

A harmadik tanulási stílus ebben a csoportban a kinesztétikus, avagy a mozgásalapú. Ezen egyének a legjobban érintéseken, mozgáson és fizikai tárgyakkal való foglalkozásokon át tanulnak. Az ebbe az osztályba tartozó egyének gyakran élvezik a fizikai tevékenységeket és a kézműveskedést, inkább egyből kivesznek valamit a dobozból, és kitalálják, hogyan kell összerakni, minthogy elolvassák az útmutatót, továbbá nem szeretnek egy helyben ülni hosszas beszélgetések alatt.

A diszlexiások számára jobb a fizikai tevékenység, mint a hallás/beszéd vagy papíralapú tevékenységek. Hasznosak a gyakorlati tevékenységek, ám a szünetek is, amelyek során a tanulóknak lehetőségük van fizikai mozgásra. A jegyzetek újraírása igényelheti a fizikai komponenst is a tanulás vizuális aspektusának segítéséhez. A gondolkodást és a tanulást még a fel-alá járkálás is segítheti.

Érdemes több észlelési csatornát használni.

Noha a diszlexiások inkább vizuális beállítottságúak, és jobban tanulnak látás alapján, nem férnek bele szépen egyetlen kategóriába, és gyakran többféle, összetett preferenciát mutatnak. A tevékenység leköti és irányítja a figyelmet, legyen szó rajzolásról, foglalmak vagy egyebek mozdulatokhoz való kapcsolásáról, eljátszásról, séta közbeni tanulásról, hintázásról vagy bármiről, ami segíti a tanulás hatékonyságát. Emelett nem szabad elfelejteni, hogy a preferenciák változhatnak az adott tevékenység függvényében.

A túloldalon következik egy kérdőív, mely segíthet azonosítani saját modalitásbeli preferenciáinkat.

Modalitás kérdőív

Mindenki használja mindhárom fő észlelési csatornát, de egyéni, hogy ki melyiket milyen mértékben. Ez a rövid kérdőív gyors képet adhat saját modalitás mintázatáról.

Pontozza 0-3-ig, mennyire jellemző Önre az adott állítás!

egyáltalán nem = 0 teljesen igaz = 3

1	Jobban emlékszem a mondanivalójára, ha látom a beszélőt.	..	V
2	Vonzanak a rikító színek.	..	V
3	Szívesen hallgatok felolvasást.	..	A
4	Nehezemre esik néhány percnél tovább egy helyben maradni.	..	K
5	Álmodozásnak tűnik, amikor próbálok valamiről képet alkotni magamban.	..	V
6	Könnyebben emlékszem, ha hallhatóan kimondom a megjegyezni valót.	..	A
7	Úgy tudok megjegyezni valamit, ha újra és újra elismétlem magamban.	..	A
8	Sokat segítenek nekem az ábrák, képek, grafikonok.	..	V
9	Az eseménydús könyveket olvasom szívesen.	..	K
10	A testem valamelyik része majdnem mindig mozgásban van.	..	K
11	Az, hogy hangosan kimondok egy problémát, segít a megoldásban.	..	A
12	Szeretek kisebb tárgyakkal játszani, amikor figyelek, tanulok.	..	K
13	A grafikonokat, ábrákat nehezen tudom megérteni.	..	A
14	Sokkal jobban megértek bármit, ha felrajzolják, felírják nekem.	..	V
15	Ha beszélek, erőteljesen gesztikulálok.	..	K
	Számolja össze, hány pont gyűlt össze az egyes betűk mellé! A három szám aránya mutatja az Ön modalitásbeli preferenciáját. A jellemzők összesítve: Vizuális: Auditív: Kinesztétikus:	Σ	A K V

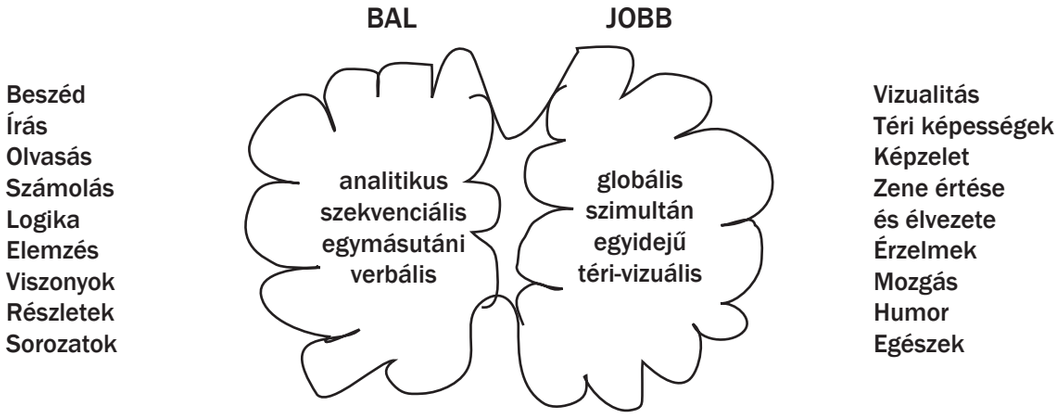

2.2 ÁBRA A két agyfélteke és a hozzájuk tartozó gondolkodás

A tanulási stílus pszichológiai jellemzői

A diszlexiásokat globális gondolkodás jellemzi. Elsőként így érteniük kell, mit és miért tanulnak, és utána tudnak a részletekre figyelni. A tananyagra való rálátáshoz a tanulást annak összefoglalásával kell kezdeniük.

A tanulást segítik az olyan tevékenységek, amelyek a fő információfeldolgozó rendszerekhez köthetők. A többi típusú feldolgozási rendszerhez kötődő készségek a fő típusok segítségét felhasználva fejleszthetők.

Az egész agyat igénybe vevő módszerek tehát a leghatékonyabbak. A diszlexiások könnyebben tanulnak rövid történetek segítségével. Segítséget jelentenek az illusztrációk, a humor, a különböző jelek és mindenfajta szemléltetés, minthogy az emberek többségére jellemző bal agyféltekei dominancia helyett a diszlexiások legtöbbjére a jobb agyfélteke intenzívebb működése jellemző.

A fiziológiai és pszichológiai jellemzők kombinációjából különböző tanulótípusok adódnak (*lásd az alábbi ábrát*).

Vizuális/Verbális Tanulók

Ezeknek az egyéneknek az információt vizuálisan és írott formában érdemes átadni. Az iskolában vizuális segédanyagok segítik tanulásukat, amelyek áttekintést nyújtanak a legfontosabb pontokról. Szeretnek olvasni és jegyzetelni, illetve szeretnek egyedül tanulni. Könnyen elképzelik képekben a gondolatokat és az írott szöveget.

Vizuális/Nem verbális Tanulók

Ezeknél a tanulóknál is a vizuális információátadás működik a legjobban, azonban inkább képek és illusztrációk formájában, mint írott szövegben. Ezen egyének számára igen hasznosak a vizuális tartalmak, mint a videók, a grafikonok és a térképek, amelyek segítenek nekik megtanulni és elmélyíteni az óra anyagát. Szeretik az információt ábrákban látni, és egyedül szeretnek dolgozni csöndes környezetben. Gyakran művészi hajlamúak, vagy élvezik, ha a házifeladathoz és az iskolai munkához illusztrációkat készítenek, ha például rajzokat, ábrákat, táblázatokat, grafikonokat vagy egyéb illusztrációs eszközöket használhatnak.

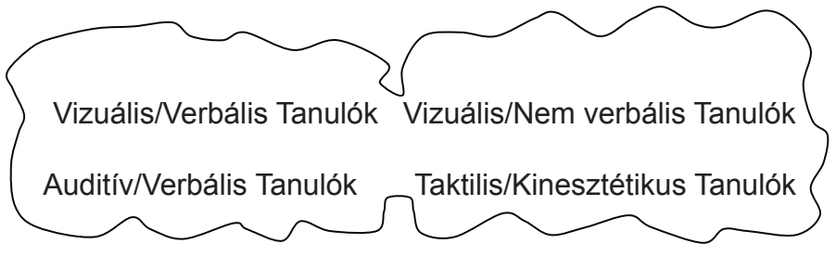

2.3 ÁBRA Tanulótípusok

Információfeldolgozási stílus kérdőív

Minden sorban osszon el öt pontot a két állítás között aszerint, melyik mennyire igaz Önre! Például, ha az Analitikus állítás jobban igaz, mint a Globális írjon négy pontot az „A” oszlopba és egyet a „G”-be (vagy a különbségtől függően 3-at és 2-t)!

	Analitikus	A	G	Globális
1	könnyen figyelmen kívül hagyom a zavaró tényezőket			nehéz figyelmen kívül hagynom a zavaró tényezőket
2	jobb egyedül, mint másokkal			jobb másokkal, mint egyedül
3	befejezek egy munkát, mielőtt áttérnék egy másikra			új munkába fogok, még akkoris, ha a korrábbit nem fejeztem be
4	elkezdem a munkát, nem várom meg, hogy más hogyan csinálja			inkább megvárok valaki mást, hogy elkezdje, mielőtt én elkezdem
5	az asztalomon rend kell legyen, hogy tudjak koncentrálni			akkor is tudok dolgozni, ha az asztalomon rendetlenség van
6	szeretem magam eldönteni, hogyan végezzem a feladataimat			szeretem, ha a tanár megmondja, hogyan végezzem a feladatot
7	könnyebb a részletekre emlékeznem, mint a fő gondolatra			könnyebb a fő gondolatra emlékeznem, mint a részletekre
8	jobban szeretek egyénileg versenyezni			jobban szeretek csapatban versenyezni
9	szeretem az igaz-hamis és az egymegoldásos teszteket			szeretem, ha a tesztben a kérdésre indokolni kell a választ
10	fontos, hogy a tanár osztályozza a munkámat			nem bánom, ha a tanár nem ad jegyet, csak értékelje a munkámat
11	átnéznem a kijavított dolgozatot, hogy kijavíthassam a hibáimat			átnézem a kijavított dolgozatot, de nem javítom ki a hibáimat
12	szeretem, ha egy feladatot lépésekre lebontva kapok meg			ismernem kell az egész feladatot, mielőtt a részeivel foglalkoznék
13	szeretek magam gondolkodni és dönteni			kikérem mások véleményét, ha nem vagyok biztos a döntésben
14	nem veszem sértésnek, ha valaki megmondja, hogy hibáztam			könnyen sértésnek veszem, ha valaki megmondja, hogy hibáztam
15	a körülmények okozzák, ha felkészülten nem tudtam teljesíteni			magamat okolom, ha ugyan felkészültem, mégse tudtam teljesíteni
	Analitikus			Globális

Számolja össze, hány pontot szerzett az A, illetve a G oszlopban!
A két szám aránya tükrözi, milyen arányban használja az analitikus, illetve a globális megközelítési módokat.

Auditív/Verbális Tanulók

Az auditív/verbális tanulók szeretik hallani az átadott információt. Az iskolában szeretik hallgatni a tanár előadását és csoportokban megbeszélni az anyagot. Hallható forrásokból szeretnek tanulni, mint például a rádió, a magnókazetták, a CD-k és a podcasting. Gyakran emlékeznek arra, mit mondtak emberek, hogyan mondták azt, és általában kedvelik a szóbeli interakciót és a verbális színjátszást, mint például a „rádiójátékokat".

Taktilis/Kinesztétikus Tanulók

Ezek a tanulók kedvelik a gyakorlati tevékenységeket, amelyek során érezhetik és tapinthatják a tárgyakat, illetve a különféle anyagokat, és fizikai kapcsolatba kerülhetnek a tanulással. Akkor tanulnak a legjobban mind az iskolában, mind az iskolán kívül, ha a tanulás szemléltetéssel történik, lehetőleg olyan módon, hogy ők is aktív résztvevői annak.

A tanulási stílus környezeti jellemzői

Egyes emberek csendben szeretnek tanulni, másoknak szükségük van háttérzajra. A zene általában hasznos a diszlexiásoknak, mert elfedi a zavaró zajokat, és leköti a jobb agyféltekét. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a szöveg nélküli zene a legmegfelelőbb.

Azt hihetné az ember, hogy létezik optimális megvilágítottság, valójában azonban egyénenként változó, hogy milyen a megfelelő világítás. Egyeseket idegesíti az erős fény, másokat viszont álmosít a gyengébb világítás. A diszlexiások többnyire kevésbé erős megvilágításban tudnak jobban tanulni. Az olvasást nehezíti, hogy igen érzékenyek a kontrasztokra. A túlságosan fehér színű papír helyett jobb halványsárga vagy más, nem fehérített papírt használni.

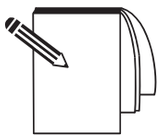

Azok tudnak általában az iskolában is jól teljesíteni, akik hosszasan tudnak széken ülve dolgozni, koncentrálni és gondolkodni. A legtöbb diszlexiás inkább asztalon, földön, fotelben, kanapén fekve, sajátos pozitúrában elheverve tud hosszabban figyelni és tanulni.

A tanulási stílus szociológiai jellemzői

A diszlexiások általában könnyebben tanulnak társasan. Akár egyik tanuló társukkal, akár a tanárral vagy egy családtaggal tanulnak, azáltal, hogy tevékenyen foglalkozik az anyaggal, jobban megjegyzi. Ha az ember elakad, érdemes segítséget kérni, bevonni valaki mást is a tanulásba.

A tanulási stílus érzelmi jellemzői

A diszlexiások nem tudnak kitartóan tanulni, nem képesek egy feladatot egyben elvégezni. Több időre van szükségük, mivel az egész anyag lényegét fel kell fogniuk ahhoz, hogy a részletekkel tudjanak foglalkozni. Gyakran fognak egyszerre több dologba.

Noha úgy tűnhet, nem elég kitartóak, a diszlexiások valójában csupán más ritmusban dolgoznak. Ha valami igazán érdekli őket, abban el tudnak veszni.

Eltűnik számukra a külvilág, az idő és a többi tennivaló. Ez megint csak problémát okozhat, ezért ezen a téren is kontrollra van szükségük.

Illusztrációs feladat:

Fedezze fel saját tanulási stílusát és annak jellemzőit! Próbálja ki magát a tesztben és a gyakorlatban is.

2.3 Valódi és iskolai tanulás

A valódi tanulás természetes tevékenység, hosszú távú hatásokkal járó folyamat, amelyet élvez az ember. Fontos jól érteni ezt az állítást. A csecsemőknél megfigyelhető az igazi tanulás annak a legtisztább formájában; egy másik jó példa, amikor valaki úszni, biciklizni vagy beszélni tanul. Elemezzük az állítást:

- ***természetes*** – Agyunk nyílt, tapasztalat-függő rendszer, amely tanulással aktiválható és tölthető fel. A tanulás az adaptáció és a túlélés alapvető stratégiája.
- ***tevékenység*** – A valódi tanulás kíváncsiságból fakad. A kisgyerekek folyamatosan mindent felfedeznek és kipróbálnak, megfigyelnek és különböző tevékenységeken keresztül tanulnak.
- ***hosszú távú hatásokkal*** – Ahogy nem lehet elfelejteni az úszást vagy a biciklizést sem, ugyanúgy mindent, amit valódi tanulással sajátít el az ember még évekkel később is elő tud hívni és felújítani. Mivel a tudást természetes, aktív folyamat során tette magáévá, ez tökéletesen érthető.
- ***folyamat*** – A tanulás az információ feldolgozásának és tárolásának folyamata. Nem egyetlen pillanat alatt történik, hanem megvannak a maga szakaszai, amelyeket nem lehet átugorni.
- ***amelyet élvez az ember*** – A valódi tanulás az öröm és a hatékonyság mámoros érzésével jár együtt. Ez megfigyelhető kisgyerekeknél bármilyen tevékenység sikeres elvégzése után.

Az iskolai tanulásnak más funkciója van. Az iskolai tanulás mesterséges, mások kezdeményezésére történik és gyakran más emberek érdeklődéséből fakad. Legtöbbször egyszeri esemény és nem pedig folyamat. Hatása köztudottan rövidtávú, a tanulók minden ismétlés ellenére hamar elfelejtik az iskolában tanultakat. A tanulás legfeljebb azzal a megkönnyebbüléssel jár, hogy az ember túljutott egy részen, de nem vezet valódi belső elégedettséghez, különösen az iskolában.

Természetesen nem lehet pusztán a „valós életbeli” tanulásra hagyatkozni, ám az iskolai tanulásnak sem kell feltétlenül feszültséget okozni, lehangolni az embert. Minél életszerűbbek a körülmények, a tanulási szükségletek, annál hatékonyabb lesz a tanulás.

4.1. ábra A valódi és az iskolai tanulás jellemzői

Valódi tanulás	Iskolai tanulás
természetes	mesterséges
aktív	passzív
multi-szenzoriális	főleg auditív
önindította	mások által indított
folyamatos	egyszeri
a tanultak élethosszig megmaradnak	a tanultak nagy része elvész
eredményéhez öröm társul	eredményéhez megkönnyebülés társul

Illusztrációs feladat:

Elemezze a képeket! Mik a valódi és az iskolai tanulás jelei?

2.4 Tanítási stílus és tanulói preferenciák

Ha hallom, elfelejtem
Ha látom, megjegyzem
Ha csinálom, értem
Konfúciusz I.e. 551 – 479

Azt beszélik, Konfúciusz megfigyelte diákjait, hogy megtudja, melyik hogyan tanul, és erősségeik, illetve gyengéik figyelembe vételével tanította őket, hogy minden diákot olyan módon oktasson, ami legjobban megfelelt annak tanulási stílusának.

Egy egész, 30-40 fős osztályban, úgy tűnhet, lehetetlen mindenkinek a tanulási stílusát figyelembe venni. Azonban ha értjük, miben különböznek a diákok a tanulás módját tekintve, segíthetünk néhány sajátos tanulási stílusú diáknak, emellett taníthatunk oly módon, amely a legtöbb diák számára megfelelő, továbbá kihasználhatjuk egyéni erősségeiket.

A tanulási stílust sokféleképpen elemezték már. A tananyag megközelítésének is számos útja van, amelyek talán tükrözik azt, ahogyan azt gondoljuk, hogy tanulunk, és amit figyelembe kell venni a tanításban.

Mindenkinek saját tanulási stílusa van, és a tanulás hatékonysága (és élvezete) annak függvénye, hogy mennyire sikerül összehangolni a tanítást és a tanulási feltételeket a tanulók preferenciáival. Emellett azt is figyelembe kell venni, hogy nem egyetlen tanulási stílusunk van, hanem több is, amelyek adott körülményektől függenek. Több különböző módszer használatával (például audio-vizuális és taktilis-kinesztétikus egyaránt) valószínűleg hatékonyabb a tanulás, mintha csak egy módot alkalmaznánk. Egyes oktatók szerint

a tanulók a következő arányban jegyzik meg az anyagot:

- 10%-át jegyzik meg annak, amit olvasnak
- 20%-át jegyzik meg annak, amit hallanak
- 30%-át jegyzik meg annak, amit látnak
- 50%-át jegyzik meg annak, amit látnak és hallanak
- 70%-át jegyzik meg annak, amit mondanak
- 90%-át jegyzik meg annak, amit mondanak és csinálnak.

Vannak, akik könnyen tanulnak, mások küszködnek a tanulással. Egyesek könnyen magukévá teszik az információt, mások, úgy tűnik, tanuláskor nem hatékonyak, nem következetesek és nem is tudják a teljes anyagot megtanulni. Számos oka lehet ennek, beleértve valamilyen kognitív deficitet, például egy hallási rövid távú memóriával kapcsolatos probléma. Az ok kereshető a motivációban is. És lehet az is az ok, hogy a diák tanulási stílusa egyszerűen túlságosan különbözik az adott tanítási módszertől, így nem lehet őt lekötni az iskolában.

Azonban csupán azért, mert egy tanulónak problémái vannak egy adott kontextusban, nem jelenti azt, hogy nem képes tanulni. Mindig van egy út, mindig lehet találni alternatív stratégiát. A tanár feladata, hogy segítsen a tanulónak feltérképezni a lehetőségeket, és kifejleszteni a számára legmegfelelőbb tanulási módszereket.

A hatékony tanításhoz figyelembe kell venni, hogy milyen főbb tanulási stílusok vannak, és ennek megfelelően többféle módszert kell alkalmazni.

A diszlexiások nagy része tanulási stílusát tekintve a kisebbséghez tartozik. Ezért a hagyományos oktatásban már eleve hátrányban vannak. A tanár csökkentheti ezt a hátrányt, ha a tanítási stílusát a tanulók tanulási stílusához igazítja.

Mindenkinek megvan a saját stílusa, még a tanároknak is. Általában ezt a stílust alkalmazzák mindenütt, mivel ez idegrendszerük egy jellemzője, agyuk információfeldolgozásának tipikus módja. Az ember tanulhat, taníthat és dolgozhat más módokon is, de mindenkinek saját stílusa a legmegfelelőbb.

A legjobb tanárok kiválósága nem a hatalmas tudásban rejlik, hanem abban, hogy képesek több módon átadni a tudást és képesek rugalmasan alkalmazkodni diákjaik tanulási stílusához.

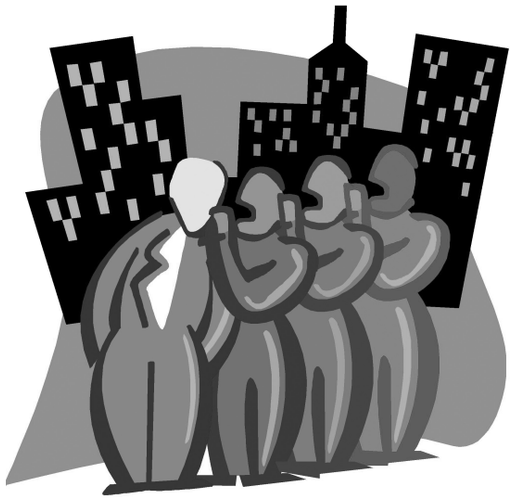

Sokat segít, ha a tanár ismeri saját tanítási stílusát, mert ennek tudatában könnyebben tud változtatni. Sokszor egyáltalán nem könnyű felhagyni a meglévő módszerekkel és újakat keresni.

Esettanulmány

Egy középiskolai tanár egy tehetséges diszlexiás diákja révén rájött, hogy valóban fontos más módokon is tanítani. A fiú jó társas készségekkel rendelkezett, de nem szerette az iskolai munkát. Sok nehéz napot és állandó fejfájást okozott a tanárainak. Az órákon beszélt, zavarta a társait és folyton félbeszakította a tanárokat közbekiabálással.

Ezek a félbeszakítások, amelyek gyakran jó és provokatív kérdések vagy meglátások voltak, eleinte zavarták a tanárt. Azonban emiatt fel is figyelt a fiúra, aki jegyzetelésben és írásképességeiben gyenge volt, szóbeli feleletei pedig jó és érdekes beszélgetésekbe, vitákba fordultak.

A tanár elhatározta, hogy vitákat és szerepjátékokat szervez, kihasználandó a fiú kedvelt tanulási stílusát. A fiú pedig, aki korábban csak bajkeverő volt az órákon, most katalizálta azokat, ráadásul mindez a többi diák számára is hasznosnak bizonyult. Noha a diszlexiás diák írott munkái nem nagyon fejlődtek, az ismeretei azonban igen.

TANÍTÁSI STÍLUS TESZT

Pontozza 1-5-ig az alábbi állításokat (1 = nem igaz, 5 = igaz):

1. Képekkel, grafikonokkal, ábrákkal segítem a megértést.
2. Hozok a gyerekeknek kézzel fogható, tapintható anyagot.
3. Elmondom a gyerekeknek a tananyagot, amit meg kell tanulniuk.
4. Szeretem az órán a vitákat, megbeszéléseket.
5. Táblára vagy vetítőre felírom a tananyag lényeges részeit.
6. Mindent lehet úgy tanítani, hogy tapintható legyen.
7. A legjobb, ha pontosan elmagyarázom a tananyagot.
8. Van, amikor a gyerekek egymásnak kell elmagyarázzák az anyagot.
9. Szeretek ábrák segítségével magyarázni.
10. A gyerekek kipróbálhatják, amit tanulnak, a mozgással is tanulnak.
11. Amit az órán elmondok a gyerekeknek, azt tanulják meg.
12. Gyakran alkalmazok szerepjátékokat.

Pontok összesítése:

Vizuális, imaginatív	*= 1, 5, 9*	= ___ + ___ + ___ =
Kinesztetikus, taktilis	*= 2, 6, 10*	= ___ + ___ + ___ =
Auditív	*= 3, 7, 11*	= ___ + ___ + ___ =
Interperszonális, orális	*= 4, 8, 12*	= ___ + ___ + ___ =

A tanítási stílus jellemzője

Vizuális, imaginatív	Képekre építő
Kinesztetikus, taktilis	Mozdulatokra építő
Auditív	Hallásra, meghallgatásra építő
Interperszonális, orális	Társas készségekre, beszédre építő

2.5 Az átlátás tanítása

Az iskolai oktatás következetesen az induktív-deduktív levezető megközelítést alkalmazza. Lineáris, madzagra feszített, és nem ad térbeli szerkezetet, hálót. Ha a madzag valahol elszakad, a diszlexiás gondolkodásmód nem tudja összekötni. Kis madzag-darabokkal lesz tele.

Egy háló, ha valahol felfeslik, szerkezetéből adódóan továbbra is háló marad, a diszlexiás ki tudja tölteni a hiányzó darabokat, mert van hozzá szerkezete.

Minthogy a gyerekek rengeteg információt szereznek iskolán kívüli forrásokból, az iskolának többé nem az a feladata, hogy ezeket az információkat átadja, hanem az, hogy rendezze. Ezért elsősorban kereteket kell adni a gyermekeknek, és segíteni tudásuk elmélyítését.

A fizika tanítása hagyományosan úgy történik, hogy a fizika egyik ágától a másikig haladva sorra veszik a gyerekek a tanokat. Nem tudják, mire megy ki az egész, nem látják, mi köze van ennek az ő világukhoz.

A fizikát lehet úgy is tanítani, hogy a tanár először a tudomány térképét rajzolja fel, és a gyerekekkel a kérdéseik alapján körbejárják, a mindennapi életből való fizikai élményekkel.[3]

[3] Köszönet Mészáros Ferencnek a fizika tanításának ezen módszeréért.

Témakörök a gyermekek kérdései alapján:

- Energiatakarékosság
- Globális felmelegedés
-

A diszlexiások, különösen a középiskolában és a felsőoktatásban tanulók, önállóan is saját módszereik szerint tanulhatnak. Ha már ismerik saját hatékony tanulási módjukat, ehhez kereshetnek segítséget.

2.6 Összefoglalás és esettanulmány

Összefoglalás

- Tanítsunk meg minden tanulót, hogy figyelembe vegye egyéni tanulási stílusát, erősségeit és gyengéit.
- Segítsük a tanulókat megismerni tanulási stílusukat, és arra, hogyan használhatják azt ki a siker eléréséhez.
- Bíztassuk a tanulókat arra, hogy megismerjék a tanulási stílusok sokféleségét és hogy felismerjék, hogy mások másképpen tudnak esetleg tanulni.
- Bíztassuk a tanulókat gyakorlásra, hogy fejleszzék a gyenge területeket, és kihasználják erősségeiket.

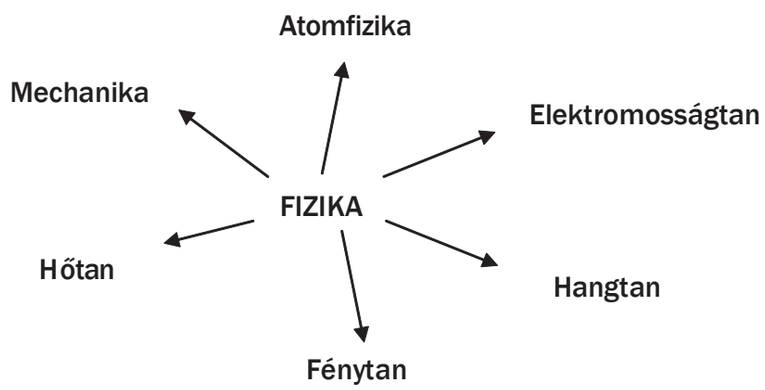

2.4 ÁBRA A fizika tudományágainak áttekintése

- Tervezzük úgy az órákat, hogy azok elég rugalmasak legyenek ahhoz, hogy különböző stílusokat is lehessen alkalmazni.
- Olyan feladatokat alkossunk, amely lehetővé teszi a siker elérését mindegyik tanuló számára.

Esettanulmány

Zsolt 32 éves fiatalember. Depresszió miatt került az ambulanciára. Hamar kiderült, hogy életében rendkívül sok kudarc érte. Már gyermekkorában se tudott megfelelni az elvárásoknak, rosszul tanult, pedig igen értelmes volt. Ezt a környezet is látta, és sok szídást kapott, mert lustaságnak tartották sikertelenségét. Segítséget nem kapott, valahogy mégis sikerült elvégeznie a középiskolát. Dolgozni ment, de nem tudott sehol megmaradni, mert nem érezte jól magát. Többször is munkanélküli lett.

Közben nem adta fel vágyát, szeretett volna továbbtanulni és gazdasági szakember lenni. Beiratkozott egy magánfőiskolára. Nagyon sokat kinlódott, és bukdácsolt. Rengeteg pénzébe került a sok évismétlés. Sokszor éhezett is, mert szüleinek elfogyott a pénze és türelme is. Depressziós lett, nem akart se dolgozni, se tanulni.

A vizsgálat kiderítette, hogy igen magas intellektusú, de gondolkodásában a szekvenciális feldolgozás gyenge. Az egymásutáni információkat nem tudja megjegyezni.

Zsolt a terapeuta tanácsára megfigyelte és kikísérletezte, hogyan tud jól tanulni. Koncentrációs képességét az instrumentális zene tudta a legjobban erősíteni. A tanulnivalót dramatikus helyzetekbe helyezte, a kamatlábak ugráltak, és a kamatos kamatot különféle zsákokba rakosgatta. Nem próbált az asztalnál tanulni, ahol amúgy se tudott soha, mert mire rendet tett, már mindentől elment a kedve. A földön tanult, ahol volt helye a mozgásra. Munkahelyet is stílusa szerintit keresett. Mozgalmas, sok kihívást jelentő munkát vállalt, ami másnak talán megterhelő lett volna, de számára az unalmas, monoton munka volt hasonlóan fárasztó. Sikeres vizsgákat tett, és a korábbiakhoz képest szokatlanul hosszan, már egy éve dolgozik ugyanabban a munkakörben.